

Dipl. oec. Željko Požega\*

**Prof. dr. sc. Mate Babić:  
"PROGRAM PRIVREDNOG  
RAZVOJA REPUBLIKE  
HRVATSKE", prikaz predavanja**

U organizaciji poslijediplomskog znanstvenog studija "Management", predavanje pod nazivom "Program privrednog razvoja Republike Hrvatske", 12. ožujka 2002. godine održao je u Osijeku prof. dr. sc. Mate Babić, profesor Ekonomskog fakulteta u Zagrebu i redoviti profesor na spomenutom poslijediplomskom studiju. Predavanju su bili nazočni gospodarstvenici i sveučilišni profesori, kao i studenti - poslijediplomci Ekonomskog fakulteta u Osijeku. Iako je tema predavanja bila nedavno objavljeni Program privrednog razvoja RH, koji je dr. Babić izradio na zahtjev više političkih stranaka, o samome programu i njegovoj realizaciji na predavanju nije bilo puno govora. Naime, dr. Babić kritički se osvrnuo na mjere ekonomske politike u zemlji od 1992. godine do današnjih aktualnih problema, odgovarajući pritom na brojna pitanja.

Tako dr. Babić ističe kako je trenutno jedan od najvećih problema neusklađenost razvoja realnog i financijskog sektora u Hrvatskoj. Radi se mnogo na razvoju realnog sektora, dok se financijski sektor zapostavlja, što neizostavno dovodi do novih ekonomskih poteškoća. Naime, da bi se zemlja razvijala, da bi se osigurao njezin ravnotežni rast, nužno je da se postigne usklađeni rast realnog i financijskog sektora. Uvođenjem eura smanjen je tečajni rizik, no vrlo je teško reći, zbog brojnih potencijalnih prednosti i nedostataka, treba li donijeti odluku o uvođenju eura umjesto kune, naravno kada Hrvatska postane ravnopravna članica Europske unije. Recesija u SAD-u odrazila se i na Europsku uniju, te treba očekivati da će se uz određeni vremenski odmak reflektirati i na našu privredu. Dr. Babić drži pozitivnim politiku otvaranja hrvatskog tržišta, ali ističe problem nekurentnosti domaćih proizvoda, prije svega zbog mnogo većih troškova s kojima se suočavaju hrvatski proizvođači (visoke porezne dažbine, cijene rada, kamate, ali također i loša organiziranost, ulaženje stranih trgovačkih lanaca na naše tržište koji se nerijetko koriste dumping cijenama, i sl.). Budući da je Hrvatska mala zemlja, ona ne može utjecati na uvjete koji vladaju na svjetskom tržištu, nego im se mora prilagoditi. To uvjetuje potrebu maksimalne efikasnosti proizvodnje hrvatske privrede radi njezine konkurentnosti na svjetskom tržištu, a ona se može ostvariti samo u tržišnoj privredi, gdje prevladava tržište potpune konkurencije. Gospodarski subjekti

\* znanstveni novak, Ekonomski fakultet, Osijek

moraju tržištu nuditi rješenja koja potrošači nisu tražili, ali na koja će sa znatiželjom reagirati, dakle, nije dovoljno samo otvarati se tržištu, u suvremenim uvjetima gospodarski subjekti moraju tržišta osvajati.

Politiku likvidacije malih banaka i stvaranja manjeg broja kapitalno snažnih banaka, koja je provedena u Hrvatskoj 1998. godine pod pretpostavkom da manje banke u procesu globalizaciji nemaju perspektivu, dr. Babić smatra potpunim promašajem, navodeći pritom primjere stranih zemalja, kod kojih su upravo male banke pokretač privrednoga razvoja. Stope rasta u Hrvatskoj od 1994. - 1997. godine bile su najviše u Europi (5,9% - 6,8%), te je upravo zatvaranje banaka jedan od glavnih uzroka pada stope rasta na aktualnih 3,7%. Poznato je da je s Međunarodnim monetarnim fondom dogovorena stopa rasta od 3,5%. Za problem koncentracije financijskih sredstava u Hrvatskoj, na način da dvije vodeće banke kontroliraju oko 50% tržišta, te problem visokog udjela stranih banaka u vlasništvu hrvatskih banaka (koncem 2001. godine gotovo 90%), u bližoj budućnosti teško će biti pronaći prikladno rješenje. Nasuprot tome, stopa inflacije je, nakon provođenja antiinflacijskog programa, ravnomjerna i zadovoljavajuća (2001. godine - 2,7%), što tržištu daje određenu stabilnost, ali ne predstavlja i zamašnjak razvoja.

Poljoprivreda je za Hrvatsku od strateške važnosti samo ako se orijentiramo na proizvodnju zdrave hrane, ali isključivo uz preduvjet nadogradnje domaćeg kapitala stranim, i upravo je to područje u kojemu ključnu ulogu mora odigrati država na način da destimulira odlazak našeg kapitala u inozemstvo te da osigura pravno-sigurnu situaciju i poduzetničku klimu koja će pogodovati ulasku stranog kapitala. Već je dosadno ponavljati kako pravni sustav u nas ne funkcionira, parnice traju i po nekoliko godina, što dovodi do povećanja neizvjesnosti u donošenju odluka privrednih subjekata. Korijeni socijalizma, koji je imao negativni odnos prema seljaku, i danas su prisutni, te je takve odnose nužno mijenjati. Naime, poljoprivreda je u europskim zemljama u mnogo većoj mjeri subvencionirana, što rezultira nižom cijenom stranih poljoprivrednih proizvoda. Kako je naša komparativna prednost Jadransko more, poljoprivreda se u zemlji može subvencionirati putem turizma, no zbog prodaje ugostiteljskih kompleksa stranim partnerima, prošlih godina bilježimo uvoz proizvoda potrebnih za turističke namjene. Hrvatska će morati aktivnom politikom cijena utjecati na

stabilizaciju cijena poljoprivrednih proizvoda. Također, poljoprivredni proizvođači bi trebao imati informacije o cijenama proizvoda u idućoj godini, odnosno država bi trebala garantirati cijene poljoprivredniku u određenom vremenskom razdoblju. Dakako da se visoke stope rasta ne mogu ostvariti samo poljoprivrednom proizvodnjom, te će za cjelokupan napredak biti potrebno provesti značajne promjene i u drugim gospodarskim granama.

Na pitanje je li stabilnost valute kočnica razvoja, dr. Babić, kao dugogodišnji član Savjeta Hrvatske narodne banke, nije dao decidan odgovor, ističući pritom kako je teško reći u kolikoj bi mjeri došlo do promjene izvoza u politici fluktuirajućeg tečaja.

Najviše je riječi bilo o bolnoj temi hrvatske politike prošloga desetljeća, privatizaciji društvenoga vlasništva. Ključ svega je odvajanje upravljanja od vlasništva. Dakle, organ upravljanja svakoga gospodarskog subjekta trebao bi biti neovisan i izabran prema sposobnostima, a ne kao do sada, nažalost, uglavnom prema političkoj podobnosti, a rad svakog menadžera trebalo bi vrednovati isključivo prema rezultatima. Najvažniji razlog neefikasnosti dosadašnjeg poslovanja većine gospodarskih subjekata bila je nejasno definirana funkcija cilja i nepostojanje odgovornosti uprave za rezultate poslovanja. Nadalje, kod promjene društvenog vlasništva u privatno, princip treba biti prodaja društvenog vlasništva, a ne njegova besplatna razdioba, te se sredstva od prodaje trebaju koristiti za financiranje investicija u privredni razvoj. Time se postiže otvaranje novih radnih mjesta ne samo radi postojeće nezaposlenosti, nego i očekivane nezaposlenosti zbog prestrukturiranja privrede. Na žalost, veliki je dio hrvatske privrede već privatiziran prema postojećem modelu privaćizacije, koji se pokazao ekonomski neprikladnim, posebice u financijskom sektoru, tako da je velika šteta nepovratno učinjena. Također, ostaje veliko pitanje zbog čega se vodeći hrvatski ekonomski stručnjaci sami ne organiziraju i formiraju određeni savjet stručnjaka s jedinstvenom strategijom privrednog razvoja, koji bi bio opozicija svim političkim strankama i koji bi bio stranke na vlasti, neovisno o njihovu nazivu i opredjeljenju, htjele pridobiti na svoju stranu omogućivši im participaciju u vlasti. Jer, ako budemo čekali da političke stranke prepoznaju važnost znatnosti i daju joj mjesto u društvu koje joj i pripada, te prekinu dosadašnju praksu postavljanja politički podobnih osoba u vladajuće strukture, čekaju nas još teža vremena.